

**UCHWAŁA NR LXV/844/2023
RADY MIEJSKIEJ LESZNA**

z dnia 25 maja 2023 r.

**w sprawie przyjęcia Karty Praw Osób Doświadczających Kryzysu Bezdomności
Preambuła**

Rada Miejska Leszna wypełniając konstytucyjny obowiązek poszanowania i ochrony przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka wyraża wolę inicjowania i podejmowania działań dotyczących równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji osób doświadczających kryzysu bezdomności.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2023 r. poz. 40) w związku z art. 17 ust. 1 pkt 1, art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U 2021 poz. 2268 z późn. zm.) oraz uchwały Rady Miejskiej Leszna Nr XLI/549/2017 z dnia 26 października 2017 r. w sprawie: przyjęcia „Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Miasta Leszna na lata 2017 – 2023”, Rada Miejska Leszna, uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Kartę Praw Osób Doświadczających Kryzysu Bezdomności, która stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Przyjęcie Karty Praw Osób Doświadczających Kryzysu Bezdomności stanowi wyraz troski skierowanej do osób dotkniętych problemem bezdomności. Przeciwstawia się ona dyskryminacji i wykluczeniu społecznemu, jakich doświadczają osoby borykające się z bezdomnością.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Leszna.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej Leszna

Tomasz Malepszy

Karta Praw Osób Doświadczających Kryzysu Bezdomności

I. Prawo do mieszkania

Najważniejszym prawem osób w kryzysie bezdomności jest prawo do mieszkania. Usługi wspierające dostęp do odpowiedniego mieszkania winny być dostępne dla wszystkich osób doświadczających bezdomności.

II. Prawo dostępu do godnych warunków tymczasowego schronienia

W sytuacjach gdy odpowiednie mieszkania nie mogą być zapewnione, wszystkie osoby w kryzysie bezdomności muszą mieć dostęp do usług schronienia tymczasowego.

III. Prawo do korzystania z przestrzeni publicznej i swobodnego przemieszczania się w niej

Osoby doświadczające bezdomności muszą mieć prawo korzystania z przestrzeni publicznej i poruszania się w niej bez dodatkowych restrykcji, których nie stosuje się wobec innych osób.

IV. Prawo do równego traktowania

Władze lokalne muszą zapewniać usługi niedyskryminujące osób, które nie mają domu. Realizatorzy tych usług winni stosować zasadę równego traktowania.

V. Prawo do adresu korespondencyjnego

Osoby w kryzysie bezdomności często doświadczają ograniczeń w dostępie do rynku pracy i usług publicznych ze względu na brak możliwości podania adresu korespondencyjnego. Osoby te muszą mieć dostęp do działającego adresu pod którym będą mogły odbierać pocztę.

VI. Prawo dostępu do podstawowych urządzeń sanitarnych

Osoby w kryzysie bezdomności muszą mieć dostęp do podstawowych urządzeń sanitarnych, w tym bieżącej (pitnej) wody, pryszniców i toalet. Urządzenia te muszą zapewniać możliwość dokonania czynności higienicznych w sposób pozwalający zachować godność.

VII. Prawo do usług ratujących życie

Osoby w kryzysie bezdomności muszą mieć prawo dostępu do usług ratujących życie: w tym usług socjalnych, ratownictwa medycznego, policji i straży pożarnej; na tych samych warunkach co każdy inny mieszkaniec miasta.

VIII. Prawo do udziału w wyborach

Osoby doświadczające bezdomności muszą mieć możliwość dopisania się do spisu wyborców oraz wyrobienia dokumentów niezbędnych do poświadczenia ich tożsamości podczas wyborów bez dyskryminacji ze względu na sytuację mieszkaniową.

IX. Prawo do ochrony danych osobowych

Osoby w kryzysie bezdomności muszą mieć takie samo prawo do ochrony swoich danych osobowych i możliwość kontroli ich przetwarzania w różnych rejestrach (np. zdrowotnych, mieszkaniowych, kryminalnych) jak każdy inny obywatel.

X. Prawo do prywatności

Prawo do prywatności musi być respektowane i chronione w maksymalnym wymiarze możliwym do osiągnięcia w różnych typach zakwaterowania, w tym w placówkach zakwaterowania zbiorowego i w nieformalnych formach zakwaterowania.

XI. Prawo do podejmowania czynności niezbędnych do przetrwania w granicach obowiązującego prawa

Osoby w kryzysie bezdomności muszą mieć możliwość podejmowania czynności niezbędnych do przeżycia w granicach obowiązującego prawa.

UZASADNIENIE
do Uchwały Nr LXV/844/2023
RADY MIEJSKIEJ LESZNA
z dnia 25 maja 2023 roku

w sprawie przyjęcia Karty Praw Osób Doświadczających Kryzysu Bezdomności

Historia ludzi bezdomnych w Polsce sięga czasów Średniowiecza; nosili oni wówczas nazwę **ludzi luźnych** czyli *kategorii ludności nieposiadającej majątku, stałego miejsca zamieszkania i stałego zajęcia, a w rezultacie niepozostająca w zależności osobistej i nieobciążona powinnościami na rzecz klasy feudalnej*¹. Statuty piotrkowskie z 1496 r. stanowiły podstawę rozbudowanego ustawodawstwa dotyczącego ludzi luźnych, a następnie bezdomnych. Przepisy te zakazywały mieszczanom zatrudniania tych osób czy takich, które nie posiadają stałego miejsca zamieszkania; w ten sposób chroniono siłę najemną danego miasta. W XVI w. w okresie wzrostu dobrobytu państwa polskiego, a przede wszystkim wsi, zjawisko bezdomności występowało, ale nie przybierało większych rozmiarów. Zwiększenie liczby ludzi luźnych nastąpiło w okresie pauperyzacji ludności wiejskiej. Jednak najbardziej intensywne nasilenie tego zjawiska nastąpiło w latach wojennych zniszczeń w drugiej połowie XVII i na początku XVIII stulecia². Przyczyny bezdomności były różne, ale dominującą były toczące się na terenie Polski wojny, które niosły ubóstwo, pustkę i zniszczenia.

W czasach nam współczesnym bezdomność jest zjawiskiem społecznym, wynikającym z wielu współlistniejących i przenikających się przyczyn. Należą do nich: bezrobocie, ubóstwo, uzależnienia, przemoc w rodzinie, zadłużenie, eksmisje, rozpad rodziny, zaburzenia psychiczne, zaburzenia osobowości, zakłócony proces socjalizacji. Bardzo rzadko zdarza się, że tylko jeden czynnik jest powodem bezdomności konkretnej osoby³.

Z bezdomnością łączy się bardzo niska jakość życia, bytowanie w skrajnych warunkach, które z czasem osoby bezdomne akceptują i przyjmują za normę. To z kolei prowadzi do koncentrowania się na zaspokojeniu wyłącznie podstawowych potrzeb fizycznych, braku poczucia bezpieczeństwa oraz wyższych pragnień rozwojowych w tym inicjatywy do zmiany swego życia.

Jak wynika z ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych, przeprowadzonego w lutym 2019 r., którego realizacja koordynowana była przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, w Polsce osób bezdomnych zdiagnozowano w tamtym momencie około 30 tysięcy (30 330), z czego większość stanowili mężczyźni. Nadal najwięcej osób bezdomnych przebywa w województwach:

¹ Encyklopedia PWN, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/luzni-ludzie;3934666.html>

² Barbara Moraczewska, *Bezdomność. Definicja, problemy, rozwiązania obecne ora historyczne odwołanie do ludzi luźnych*. Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość, t. X, s. 118

³ Najwyższa Izba Kontroli, *Działania wspierające i aktywizujące osoby bezdomne, Informacja o wynikach kontroli*, Delegatura w Rzeszowie 2019 r., LRZ.430.003.2019, Nr ewid. 155/2019/P/18/096/LRZ, s. 6.

mazowieckim (4 278 osób), śląskim (4 255 osoby) i pomorskim (3 014 osób). Najmniej w województwie podlaskim (646 osoby), świętokrzyskim (794 osoby) oraz lubuskim (812 osób)⁴. W momencie realizacji badania w województwie wielkopolskim odnotowano obecność 2482 osób bezdomnych.

Problem bezdomności i zagrożenia nią dotyczy także mieszkańców miasta Leszna, którzy z różnych przyczyn nie są w stanie zapewnić sobie schronienia. Mimo dotychczasowych starań i przedsięwzięć podejmowanych na rzecz poprawy jakości życia, nadal są w Lesznie osoby dotknięte wykluczeniem społecznym oraz ubóstwem, a w konsekwencji bezdomnością, które potrzebują motywacji do podjęcia starań w kierunku zmiany swojej sytuacji życiowej oraz wsparcia w usamodzielnieniu i wyjściu z bezdomności. Problem pomocy społecznej w zakresie wsparcia bezdomnych pomimo wielu jej form nie jest w pełni rozwiązany. Coraz częściej rozpowszechniona staje się pomoc tym osobom, również w zakresie dostępu do informacji.

To zadanie będzie miała do spełnienia **Karta Praw Osób Doświadczających Kryzysu Bezdomności** (zwana dalej *Kartą*) rozumiana jako ochrona podstawowych praw osób zmuszonych do życia „na ulicy”, a nie nadanie szczególnych przywilejów tej grupie społecznej. Uważni obserwatorzy życia publicznego pokuszą się również o stwierdzenie, że przyczyni się ona do zwiększenia społecznej świadomości – choć zapewne bez większego entuzjazmu - istnienia problemu bezdomności. Niemniej, Karta nie ma być wyłącznie listą szlachetnych intencji władz w stosunku do osób dotkniętych kryzysem bezdomności, a impulsem do poszukiwania propozycji na poprawę losu ludzi zepchniętych na margines życia społecznego. Wśród pomysłów na realizację treści jakie niesie ze sobą *Karta* jest m.in:

- utworzenia *Punktu Aktywizacji Zawodowo – Społecznej* czyli miejsca oferującego najbardziej podstawowe usługi takie jak, między innymi, dostęp do Internetu, założenie elektronicznej skrzynki pocztowej, poszukiwanie i przeglądanie internetowych ofert pracy,
- ogłaszania konkursów dla organizacji pozarządowych na zadania związane z niesieniem pomocy osobom bezdomnym, ich aktywizacją zawodową i społeczną,
- organizację szkoleń dla organizacji pozarządowych z zakresu pozyskiwania środków finansowych na realizację zadań np. z zakresu integracji społecznej osób bezdomnych.

Uniwersalność i ogólność norm zawartych w *Karcie* służyć ma również innowacyjności w poszukiwaniu i doborze rozwiązań koncentrujących się na motywowaniu osób bezdomnych do wychodzenia ze stanu w jakim się znaleźli co w konsekwencji przysłuży się całemu społeczeństwu.

Bezdomni to ludzie tacy sami jak każdy z nas. Współczesna rzeczywistość bywa momentami bezwzględna, okrutna i niektórych ludzi traktuje w sposób szczególnie dotkliwy. Ich choć odwracamy głowę na

⁴ <https://www.gov.pl/web/rodzina/wyniki-ogolnopolskiego-badania-liczby-osob-bezdomnych-edycja-2019>

widok bezdomnych – bo tak często postępujemy - aby nie widzieć biedy, musimy mieć na względzie ich dobro. Tak często w naszym codziennym życiu powołujemy się na trzy fundamentalne wartości : godność, wolność i równość, z których to właśnie godność jest najważniejszą. I choć w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ochronie godności poświęcono art. 30, jej źródłem nie jest ani konstytucja ani żaden inny akt prawny, ale sam fakt bycia człowiekiem (prawo naturalne), bez względu na jego wiek, płeć, niepełnosprawność, chorobę, pochodzenie, poglądy, wygląd czy sytuację życiową.

Problemem jest, że nie zawsze o tym pamiętamy, a Karta Praw Osób Doświadczających Kryzysu Bezdomności ma nam o tym przypominać.